

เปรียบเทียบพระชนกการปกครองในคัมภีร์เต๋า เต๋อ จิง กับคัมภีร์พระไตรปิฎก

A Comparative of the Government View in Tao the Ching Scripture and The tipitaka Scripture

พระครูโฆสิตวัณณานุกูล¹ พระครูวิจิตรศีลาจารย์²

Phrakhrukositwattananukul, Dr., Phrakhruwijitajarn

พระครูโกศลอรธกิจ³

Phrakrukosolattakit

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาพระชนกการปกครองในคัมภีร์เต๋า เต๋อ จิง 2) เพื่อศึกษา พระชนกการปกครองในคัมภีร์พระไตรปิฎก และ 3) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบพระชนกการปกครองในคัมภีร์เต๋า เต๋อ จิง กับคัมภีร์พระไตรปิฎก

ผลการวิจัยพบว่า

1. พระชนกการปกครองในคัมภีร์เต๋า เต๋อ จิง มองรัฐในแง่วิวัฒนาการ เป็นเรื่องของผลประโยชน์ รัฐก็เปรียบเหมือนกับครอบครัวขนาดใหญ่ ผู้ปกครองเป็นผู้ที่ต้องการเข้าไปจัดการแก้ไขปรับปรุงให้เกิดความถูกต้องดีงาม โดยการจัดการแก้ไขปรับปรุงนี้เริ่มต้นที่ตนเองก่อน ผู้ปกครองทรงคุณธรรมปกครองโดยไม่ไปยุ่งเกี่ยวอะไรในราษฎรมากเกินไป ประชากรราษฎรในฐานะเป็นผู้ใต้ปกครองที่ต้องเป็นคนดีมีศีลธรรมตั้งยึดมั่นอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต และมีความกตัญญู คุณธรรมมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการปกครอง ใช้หลักคุณธรรมนำหน้ากฎหมาย เมื่อมนุษย์มีความซื่อสัตย์สุจริต กฎหมายศีลธรรมต่างๆ จึงเป็นเพียงตัวบทอักษรเท่านั้น

2. พระชนกการปกครองในคัมภีร์พระไตรปิฎก พระพุทธเจ้า มองรัฐเป็นองค์กรหรือตัวกลางในการสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคม ผู้ปกครองจะต้องทรงคุณธรรม ศีลธรรมมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการปกครอง หากคนตั้งอยู่ในศีลธรรมแล้ว กฎหมายก็ไม่ใช่อะไรจำเป็น

3. ผลการวิเคราะห์จากการเปรียบเทียบพบว่า ทั้งเล่าจื้อและพระพุทธเจ้า มองรัฐในแง่ของวิวัฒนาการทางธรรมชาติและสังคม รัฐเกิดขึ้นเพราะความจำเป็นทางสังคม การบริหารราชการแผ่นดินมี 2 หลักใหญ่ๆ คือ หลักกฎหมายกับหลักศีลธรรม เพื่อป้องกันไม่ให้คนประพฤติผิด มิใช่เพื่อการลงโทษ โดยทั้งเล่าจื้อและพระพุทธเจ้า ให้นำหนักในหลักการปกครองทางหลักศีลธรรมมากกว่าทางหลักกฎหมาย

อนึ่ง เล่าจื้อ นอกจากท่านอยู่ในฐานะรับราชการในกรมอาลักษณ์หลวงที่นครโลย้งแล้ว ยังเป็นนักปราชญ์ประจำราชสำนักด้วย ท่านสามารถแสดงแนวความคิดเห็นทางการเมืองการปกครองได้โดยอิสระไม่มีประมาณผ่านบทกวี ส่วนพระพุทธเจ้า ทรงดำรงภาวะเป็นศาสดาเผยแผ่พระศาสนาแสดงแนวความคิดผ่านคำสอนทางศาสนา อย่างไรก็ตาม ทั้งเล่าจื้อกับพระพุทธเจ้าแล้ว ล้วนมีเป้าหมายอย่างเดียวกัน นั่นคือ เพื่อสวัสดิภาพความอยู่ดีกินดี ความอยู่เย็นเป็นสุขของราษฎร จะต่างกันตรงที่ มุ่งเป้าหมายแค่เพียงเป็นที่อาศัยเพื่อแสวงหาความสุขของ

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา คณะปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

² นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา คณะปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

³ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา คณะปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

สังคมในโลกนี้เท่านั้น ในขณะที่ พระพุทธเจ้า ทรงมุ่งเน้นทั้งเป็นที่อาศัยแสวงหาความสุขของสังคมในโลก (โลกียสุข) และเป็นสถานที่ค้นหาสัจธรรมหรือความสุขที่อยู่เหนือโลก (โลกุตตรสุข)

คำสำคัญ : 1. วรรณกรรมปกครอง 2. คัมภีร์เต๋า เต๋อ จิง 3. คัมภีร์พระไตรปิฎก

Abstract

The objectives of this thesis aimed at studying the government according to Tao Teh Ching scripture and Tipitaka Scripture and comparing the government viewpoint between Tao Teh Ching Scripture and Tipitaka Scripture.

The research results found as follows:

1. The government viewpoint in Tao Teh Ching Scripture makes a focus in terms of evolution, the caste division and the benefits. The state that was compared to a big family means the state virtually governs people and makes a change by beginning from itself. The governor who has morality will not govern more with his subjects. The subjects who are under the governor should follow the good morality: honesty and gratitude. The morality is very important for administration. Being in a moral is better than laws because the moral grows up in humanities; there is no need in the alphabets.

2. The government viewpoint in Tipitaka, according to the Lord Buddha, he makes a focus on the government as mediator or organization to make peace in society.. It means that the state plays a big role and the governor should be in a moral. The morality is very important and fulfills the humanities in the right behavior and there are finally no need laws.

3. The analytical result in comparison between Tao and Buddhism both agreed with terms of evolution of nature and society. The state was organized because of social needs and welfares. There are 2 viewpoints in government as law and morality which protect the people from doing a bad behavior or a mistake, not for punishment. Both Lao Tzu and Lord Buddha pay attention in a morality more than in a law.

Again, Lao Tzu was not only an official in the Royal Scribe at Lohan City but he was also a philosopher. His viewed on politics and government independently through the poems. In the same way, the Lord Buddha was the prophet; his viewed through religion by teachings. However, Lao Tzu and Lord Buddha both had the same goal for seeing the people to get good welfares but there were a few differences in Tao concerning to a mundane happiness but in Buddhism concerning to the supramundane happiness.

Keywords : 1. The Government 2. Tao Teh Ching 3. Tiptaka Scripture

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ความรู้ใหม่ต้องตั้งอยู่บนความรู้เก่า ความสำเร็จต้องได้มาบนความถูกต้อง เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นชุมชน มนุษย์จำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์ บางอย่างสำหรับกำหนดพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคล มีการแบ่งปันหน้าที่กันเป็น ผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง มีการจัดสรรอำนาจให้แก่บุคคลไปตามหน้าที่ต่างๆ ในลักษณะเช่นนี้เอง อริสโตเติล (Aristotle) เรียกมนุษย์ว่า เป็นสัตว์การเมือง (Political Animal) (นายชลธี ยังตรง, 2533, หน้า 9) แนวคิดทาง

การเมืองการปกครอง โดยส่วนมากจะนำเอามาจากหลักธรรมคำสอนหรือในคัมภีร์ทางศาสนา มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับการบริหารปกครองตามบริบททางสังคมของในแต่ละยุคสมัยเพื่อความสงบสุขของสังคม เถอ เช่น หลักธรรมคำสอนในคัมภีร์เต๋า เตอ จิง ของเล่าจื้อ และหลักคำสอนในคัมภีร์พระไตรปิฎกของพระพุทธเจ้า ซึ่งทั้งศาสนาเต๋าและพระพุทธศาสนาต่างก็มีหลักคำสอนที่เน้นคุณธรรม และประพฤติปฏิบัติตนดำเนินชีวิตให้สอดคล้องไปกับวิถีทางกฎแห่งธรรมชาติ อนึ่ง เล่าจื้อ ได้กล่าวไว้ว่า พึงใช้ความเที่ยงตรงจัดการรัฐ พึงใช้ความพิสดารคุมกองทัพ พึงใช้ความปราศจากกิจกรรมครอบงำโลกหล้า...ข้ามิชอบกรรม ประชาธรรมก็บังเกิดเอง ข้ารักนิงสงบ ประชาก็พบครครลงเอง ข้าปราศจากกิจ ประชาก็บริบูรณ์เอง ข้ามิปรารถนา ประชาก็เรียบง่ายพอใจเอง... (จิง ชง หญู, 2553, หน้า 114) ซึ่งก็สอดคล้องกับที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า ...ในเวลาที่พระราชาตั้งอยู่ในธรรม แม้พวกข้าราชการที่ตั้งอยู่ในธรรม เมื่อพวก ข้าราชการตั้งอยู่ในธรรม แม้พราหมณ์และคหบดีที่ตั้งอยู่ในธรรม เมื่อพราหมณ์และคหบดีตั้งอยู่ในธรรม แม้ชาวนิคมนและชาวชนบทที่ตั้งอยู่ในธรรม... เมื่อฝูงโคข้ามน้ำไป ถ้าโคจำฝูงไปตรง โคทั้งฝูงก็ไปตรงตามกัน ในเมื่อโคจำฝูงไปตรง ในหมู่มนุษย์ก็เหมือนกัน ผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ ถ้าผู้นั้นประพฤติชอบธรรม ประชาชนชาวเมืองนั้นก็จะประพฤติชอบธรรมตามไปด้วย หากพระราชาตั้งอยู่ในธรรม ชาวเมืองนั้นก็จะอยู่เป็นสุข... (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, หน้า 115-116)

ทฤษฎีในการปกครองในคัมภีร์ทั้งของเล่าจื้อและพระพุทธเจ้า ซึ่งได้เสนอแนวคิดทางการปกครองที่มุ่งเน้นคุณธรรมเป็นสำคัญ ที่มีความคล้ายคลึงกันมาก ซึ่งชวนให้นักวิจัยในส่วนที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อยในเชิงเปรียบเทียบ เพราะหากเราพิจารณาตามสภาพแวดล้อมบริบทของสังคมทางการเมืองในจีนยุคสมัยของเล่าจื้อกับการตะในยุคนสมัยของพระพุทธเจ้าแล้ว จะเห็นได้ว่า ทั้งที่สองประเทศนั้นมีสภาพสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง แต่ทำไมหลักธรรมคำสอนของทั้งสองท่านจึงมีความคล้ายคลึงกันเช่นนี้ และที่คล้ายคลึงกันนั้นนั้นสอดคล้องคล้ายคลึงกันอย่างไรหรือไม่ หรือว่ามีเป็นประเด็นใดบ้างที่มีความแตกต่างกัน และแตกต่างกันอย่างไร

ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาทฤษฎีการปกครองในคัมภีร์เต๋า เตอ จิง กับคัมภีร์พระไตรปิฎกมาวิเคราะห์เปรียบเทียบให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกันในทฤษฎีการปกครอง เพื่อรู้และต้องการนำหลักธรรมคำสอนมาพัฒนาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมสร้างสรรค์ความสามัคคี ความสงบสุข สันติมีความเจริญรุ่งเรืองก่อให้เกิดประโยชน์สุขแห่งชีวิตในสังคมปัจจุบัน และจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ใดต่อการศึกษาทางด้านศาสนาในอีกมิติหนึ่งได้ จึงเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญยิ่งสมควรทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบทฤษฎีการปกครองในคัมภีร์เต๋า เตอ จิง กับคัมภีร์พระไตรปิฎก ฉบับนี้เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งหลักธรรมคำสอนในการปกครองทางศาสนาเหล่านี้ จะช่วยพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศชาติได้เป็นอย่างดีซึ่งจะเป็นการสะท้อนไปถึงการพัฒนาสังคมไทยอันเป็นส่วนรวมให้พัฒนาสภาพรลืบไป อันเป็นประโยชน์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมแต่ตัวผู้วิจัยเอง แก่ผู้ปกครอง แก่ประชากราษฎร ต่อสังคม และต่อประเทศชาติได้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทฤษฎีการปกครองที่ปรากฏในคัมภีร์เต๋า เตอ จิง
2. เพื่อศึกษาทฤษฎีการปกครองที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก
3. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบทฤษฎีการปกครองที่ปรากฏในคัมภีร์เต๋า เตอ จิง กับคัมภีร์พระไตรปิฎก

3. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาทฤษฎีการปกครองในคัมภีร์เต๋า เตอ จิง กับคัมภีร์พระไตรปิฎก มาเปรียบเทียบดูความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกัน ดังนี้

1. ศึกษาเรื่องพระชนมการปกครองที่ปรากฏในคัมภีร์เต๋า เต๋อ จิง ในประเด็นเกี่ยวกับบริบททางการเมือง บริบททางสังคม รัฐ ผู้ปกครอง ประชาชน หลักการปกครอง ในการค้นคว้าวิจัย
2. ศึกษาเรื่องพระชนมการปกครองที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก ในประเด็นเกี่ยวกับบริบททางการเมือง บริบททางสังคม รัฐ ผู้ปกครอง ประชาชน หลักการปกครอง ในการค้นคว้าวิจัย
3. ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบพระชนมการปกครองที่ปรากฏในคัมภีร์เต๋า เต๋อ จิง กับคัมภีร์พระไตรปิฎก ในประเด็นเกี่ยวกับบริบททางการเมือง บริบททางสังคม รัฐ ผู้ปกครอง ประชาชน หลักการปกครอง ในการค้นคว้าวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยด้วยวิธีการตามลักษณะของข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิจัยแบบศึกษาเชิงวิเคราะห์ (Critical Study Research) จากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) หรือทางคัมภีร์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทางด้านการพระชนมการปกครองในคัมภีร์เต๋า เต๋อ จิง กับคัมภีร์พระไตรปิฎก นำมาเปรียบเทียบให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกันในประเด็นเรื่องบริบททางการเมือง บริบททางสังคม รัฐ ผู้ปกครอง ประชาชน หลักการปกครอง เพื่อให้ได้เนื้อหาที่สมบูรณ์ชัดเจนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่และมุมมองที่กว้างขวางทางศาสนา ได้อย่างถูกต้องตามหลักธรรมคำสอนดียิ่งขึ้น

2. แหล่งข้อมูลสำหรับการวิจัย

แหล่งข้อมูลของผู้วิจัย ได้แก่ ข้อมูลเอกสารชั้นปฐมภูมิและข้อมูลเอกสารชั้นทุติยภูมิ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดเกี่ยวกับพระชนมการปกครองในคัมภีร์เต๋า เต๋อ จิง กับคัมภีร์พระไตรปิฎก ในประเด็นเรื่องบริบททางการเมือง บริบททางสังคม รัฐ ผู้ปกครอง ประชาชน หลักการปกครอง ในการวิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สมบูรณ์แบบมากที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารชั้นปฐมภูมิและข้อมูลเอกสารชั้นทุติยภูมิจากห้องสมุดและแหล่งความรู้ทางวิชาการต่างๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องพระชนมการปกครองในคัมภีร์เต๋า เต๋อ จิง กับคัมภีร์พระไตรปิฎก เพื่อนำข้อมูลเอกสารที่ได้จากการรวบรวมมาค้นคว้าวิเคราะห์เปรียบเทียบในประเด็นเรื่องบริบททางการเมือง บริบททางสังคม รัฐ ผู้ปกครอง ประชาชน หลักการปกครอง ในการรวบรวมมาค้นคว้าเปรียบเทียบ สรุปผลการวิจัยเปรียบเทียบพระชนมการปกครองในคัมภีร์เต๋า เต๋อ จิง กับคัมภีร์พระไตรปิฎก และเรียบเรียงนำเสนอข้อมูลที่ได้มาใหม่จากการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการค้นคว้าวิเคราะห์ข้อมูลทางเอกสาร (Documentary Research) หรือทางคัมภีร์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิหรือเอกสารชั้นต้น จากคัมภีร์เต๋า เต๋อ จิง คัมภีร์พระไตรปิฎกคัมภีร์อรรถกถา และข้อมูลทุติยภูมิหรือเอกสารชั้นรอง เป็นการวิเคราะห์จากหนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยและเอกสารทางวิชาการต่างๆ ทางด้านการพระชนมการปกครองในคัมภีร์เต๋า เต๋อ จิง กับคัมภีร์พระไตรปิฎกในประเด็นเกี่ยวกับเรื่องพระชนมการปกครอง บริบททางการเมือง บริบททางสังคม รัฐ ผู้ปกครอง ประชาชน หลักการปกครอง มาค้นคว้าตีความวิเคราะห์ เปรียบเทียบดูความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกัน เพื่อให้ได้พระชนมการปกครองที่สมบูรณ์แบบมากที่สุด แล้วนำเสนอในรูปการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ประกอบกับพระชนมการปกครองที่เห็นของผู้วิจัยเอง เพื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาวิจัยต่อไป

5. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบพระชนมการปกครองในคัมภีร์เต๋า เต๋อ จิง กับคัมภีร์พระไตรปิฎก ผู้วิจัยได้ข้อสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้

จากผลการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ข้อสรุปผลการวิจัยที่น่าสนใจเป็นประเด็นๆ ดังนี้

1.1 วรรณคดีเกี่ยวกับบริบททางการเมือง

1) ทั้งจีนและภารตะ มีการแบ่งรัฐออกเป็นรัฐใหญ่รัฐเล็กตามฐานอำนาจและภูมิประเทศ จีนช่วงของเล่าจื้อมีถึง 800 รัฐ ในขณะที่การระช่วงพุทธกาลมี 21 รัฐ รัฐเล็กทั้งในจีนและภารตะต่างก็ถูกกลืนโดยรัฐใหญ่รัฐเล็กๆ ที่อ่อนแอจะถูกรวบไว้ในอำนาจและกลายเป็นเมืองขึ้น รัฐที่เป็นมหาอำนาจในจีนช่วงเล่าจื้อมีชีวิตอยู่ก็คือ รัฐชี่ รัฐฉว่ รัฐเจิ้ง รัฐซ่ง ทางภารตะก็ได้แก่ รัฐมคธ รัฐโกศล รัฐวังสะ รัฐอวันตี

2) ภูมิหลังของสภาพทางการเมืองทั้งของเล่าจื้อและพระพุทธเจ้า ต่างก็มีสภาพของการทำสงครามแย่งชิงดินแดน การปกครองที่ขาดความเป็นธรรม การดำรงชีวิตของประชาชนที่ขาดศีลธรรม

3) ระบบการเมืองทั้งในจีนและภารตะ ในยุคต้นๆ ประวัติศาสตร์ที่พัฒนาการทางด้านสังคมยังไม่สลับซับซ้อน การปกครองก็จะอยู่ในรูปที่เป็นกันเอง ที่เรียกกันว่า พ่อปกครองลูก พัฒนาการต่อมา จากพ่อก็กลายเป็นทนาย กล่าวนคือ ผู้ปกครองได้รับการยกฐานะเป็น สมมติเทพ ซึ่งจีนเรียกว่า เทียน

1.2 วรรณคดีเกี่ยวกับบริบททางสังคม

1) ทั้งจีนและภารตะ ต่างก็มีการแบ่งชนชั้นทางสังคม จีนมีการแบ่งชนชั้นทางสังคมแบบง่ายๆ คือ สังคมชั้นต่ำและสังคมชั้นสูง ขณะที่การระ มีการแบ่งสังคมออกเป็น 4 ชั้น คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ และศูทร ในการแบ่งชนชั้นทางสังคม ในส่วนของจีนมาจากคติหรือค่านิยมที่ถือมาตั้งแต่โบราณว่า คนเราเกิดมาไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งคล้ายกับของภารตะ ขณะที่การแบ่งชนชั้นทางสังคมของการระได้รับอิทธิพลจากคัมภีร์ทางศาสนาพราหมณ์ที่ยึดถือมาแต่ดั้งเดิมว่า ความต่างกันอยู่ที่เป็นพรหมบัญชา ทำให้ความขัดแย้งในการแบ่งชนชั้นของทั้งสองสังคมมีความแตกต่างกันไปด้วย

2) ทั้งจีนและภารตะในยุคนี้ ต่างก็มีภาพของสังคมที่คนกลัวสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงทั้งในด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ระเบียบของสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งทางความคิดระหว่างสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่ ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการลดช่องว่างทางสังคมนั่นเอง

3) สภาพเศรษฐกิจบ้านเมืองในจีนยุคของเล่าจื้อ จะได้รับความกระทบกระเทือนจากภาวะสงครามค่อนข้างจะรุนแรงกว่าการระสมัยพุทธกาล

4) ทั้งจีนและภารตะ ต่างมีคติความเชื่อ ในลักษณะที่มีทนายอยู่เบื้องหลัง

1.3 วรรณคดีเกี่ยวกับรัฐ

1) ทั้งศาสนาเต๋าและพระพุทธศาสนาองรัฐในแง่ของวิวัฒนาการ ศาสนาเต๋ามองว่าวิวัฒนาการนี้มีการแบ่งชั้นสูงต่ำของบุคคล ความสูงต่ำนี้เป็นที่มาของการปกครอง ขณะที่พระพุทธศาสนาองวิวัฒนาการในเชิงปริมาณ คือเริ่มต้นจากความเรียบง่ายไปสู่ความสลับซับซ้อน

2) ทั้งศาสนาเต๋าและพระพุทธศาสนาองจุดหมายหมายของรัฐอยู่ที่การส่งเสริมสวัสดิภาพของประชาชนเป็นศูนย์กลางที่จะคอยประสานความขัดแย้งภายในประเทศชาติ เพื่อให้ทุกฝ่ายยอมรับโดยความเป็นธรรม มีความคล้ายคลึงของพระพุทธเจ้า จะต่างตรงที่พระพุทธเจ้าวางจุดหมายหมายของรัฐสูงกว่า นั่นคือ แทนที่จะเพียงแค่ส่งเสริมสวัสดิภาพทางสังคม พระพุทธเจ้าทรงมองไปถึงว่า เป็นสถานที่ค้นหาสัจธรรม หรือความจริงสูงสุดด้วย ในขณะที่เล่าจื้อมองรัฐเป็นแค่เพียงเป็นที่อาศัยเพื่อแสวงหาความสุขของสังคมในโลกนี้เท่านั้น

3) ศาสนาเต๋ากล่าวถึงรัฐในอุดมคติว่า ควรเป็นประเทศที่เล็กมีการปกครองที่ดี คือ ปกครองแบบเต๋าหรือคุณธรรม ปกครองโดยไม่ไปยุ่งเกี่ยวอะไรในประชากรราษฎรมากเกินไป ให้ทุกอย่างเป็นไปตามธรรมชาติ

ทุกคนมีอิสระเต็มที่ รัฐบาลอย่าไปก้าวก่ายเสรีภาพของประชากรราษฎร ในส่วนของประชากรราษฎรเองต่างคนต่างก็อย่าได้ก้าวก่ายเสรีภาพของกันและกัน ขณะที่พระพุทธศาสนาไม่ได้กล่าวถึงรัฐในอุดมคติไว้โดยตรง แต่มีในจักรวรรดิสุทรที่ทรงตรัสถึงพระเจ้าแผ่นดินในอดีตชาติที่ทำให้ดูเหมือนเป็นรัฐในอุดมคติได้ รัฐที่ปกครองโดยหลักธรรม โดยมีใช้อำนาหรือศาสตราวุธแม้แต่อย่างเดียว ผู้ปกครองจะต้องทรงคุณธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีงามให้กับประชากรราษฎร ในวันอุโบสถผู้ปกครองจะต้องปฏิบัติพระองค์เหมือนเป็นอุบาสก คือ ต้องถือศีลฟังธรรมตลอดที่ทรงครองราชย์อยู่ และเมื่อเห็นว่าตนครองราชย์พอสมควรแล้ว ก็จะต้องสละตำแหน่ง ออกบวช บำเพ็ญเพียร หรือแสวงหาสัจธรรมต่อไป

1.4 ทรศนะเกี่ยวกับผู้ปกครอง

1) ศาสนาตำมมองผู้ปกครองในฐานะเป็นผู้ที่ต้องเข้าจัดการ แก้ไข ปรับปรุงชีวิต ความเป็นอยู่ของประชากรราษฎรให้มีความอยู่ดีกินดีประเทศชาติมั่นคง ขณะที่พระพุทธศาสนา มองผู้ปกครองในฐานะเป็นตัวกลางคอยที่จะคอยจัดแจง หรือจัดสรรผลประโยชน์ให้เป็นที่ยอมรับ

2) ในทรศนะของศาสนาเต๋าและพระพุทธศาสนา ผู้ปกครองต้องเป็นผู้ทรงความรู้และคุณธรรม มีบุคลิกที่ดีงามทั้งภายในและภายนอก พร้อมทั้งจะเป็นแบบอย่างที่ดีงามให้แก่ประชากรราษฎรด้วย

3) ผู้ปกครองในทรศนะของศาสนาเต๋าคควมีหนึ่งเดียว และมีอำนาจสูงสุด ใครจะละเมิดมิได้ ประชากรราษฎรต้องเคารพในฐานะสูงสุดเหมือนดังโอรสสวรรค์ ขณะที่พระพุทธศาสนาไม่ได้ให้ความสำคัญแต่นั่นไปกับการเอื้อประโยชน์สุขมากกว่า

1.5 ทรศนะเกี่ยวกับประชากรราษฎร

1) ศาสนาตำมมองประชากรราษฎรในฐานะเป็นผู้ใต้ปกครองที่ต้องเป็นคนดีมีศีลธรรมตั้งยึดมั่นอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริตตรงไปตรงมา มีความกตัญญู ขณะที่พระพุทธศาสนา มอง ประชากรราษฎรในฐานะเป็นกระดุกสันหลังของชาติเป็นรากฐานที่สำคัญมาก ประชากรราษฎรหรือผู้อยู่ใต้ปกครองเป็นคนดีมีศีลธรรม

2) ในทรศนะของศาสนาเต๋าและพระพุทธศาสนา ประชากรราษฎรต้องมีศีลธรรมเป็นผู้ทรงความรู้และคุณธรรม มีบุคลิกที่ดีงามทั้งภายในและภายนอก ประพฤติปฏิบัติตนพร้อมที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีงามให้แก่ครอบครัวและสังคมด้วย

3) ประชากรราษฎรในทรศนะของศาสนาเต๋า ต้องเป็นผู้ปฏิบัติตามเต๋า อบรมประพฤติแต่อันเป็นคุณธรรมสูงส่ง กระทำด้วยความเสียสละตนเองและไม่เห็นแก่ตนเอง เป็นมาตรฐานคุณูปการที่ถูกต้อง จะต้องสอดคล้องกับเต๋าหรือวิถีทางแห่งกฎธรรมชาติ ให้ความเคารพและประพฤติปฏิบัติตนให้กลมกลืนสอดคล้องกับเต๋าหรือวิถีทางแห่งธรรมชาติ ไม่ปฏิบัติตนให้ออกนอกกลุ่นอกทางประพฤติผิดเต๋าหรือวิถีทางแห่งธรรมชาติ ขณะที่พระพุทธศาสนา ต้องเป็นผู้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิตประพฤติธรรมร่วมกัน ผูกพันตนเองด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อสงบจากกิเลสทั้งปวง

1.6 ทรศนะเกี่ยวกับการปกครอง

1) ศาสนาตำมมองการปกครองในลักษณะของการเข้าไปจัดการแก้ไขปรับปรุงให้เกิดความถูกต้องดีงาม โดยกระบวนการจัดการแก้ไขปรับปรุงนี้ต้องเริ่มต้นที่ตนเองก่อน ขณะที่พระพุทธศาสนา มองการปกครองว่าเป็นเรื่องของการสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคมระบบการปกครองรวมทั้งตัวผู้ปกครองจะต้องเอื้ออำนวยต่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว

2) ศาสนาเต๋านั่นคุณธรรมมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการปกครอง ขณะที่พระพุทธศาสนาเน้นที่คุณธรรม ศาสนาเต๋ามีความเชื่อว่า การศึกษาที่ขาดคุณธรรม ประชากรราษฎรเฉลียวฉลาดมีสติปัญญาพลิกแพลงในการแสวงหาและปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง ขณะที่พระพุทธศาสนา มองว่า การศึกษาถ้าขาดคุณธรรมก็ไม่อาจสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความดีงามได้

3) ทั้งศาสนาเต๋าและพระพุทธศาสนา มองว่าการปกครองควรใช้หลักคุณธรรมนำหน้ากฎหมาย กฎหมายควรเป็นเครื่องมือสำรองในกรณีที่ควรขาดคุณธรรมยึดเหนี่ยวแล้วเท่านั้น

ดังนั้น จากการที่ได้ศึกษาวิจัยเปรียบเทียบพระชนะการปกครองที่ปรากฏในคัมภีร์ของศาสนาเต๋ากับพระพุทธศาสนาแล้ว ทำให้ทราบว่า หลักธรรมคำสอนของทั้งสองศาสนานี้มีความลึกซึ้งพิสดารเป็นสิ่งอัศจรรย์ที่มีความน่าสนใจอยู่ในตัวเอง โดยเฉพาะการนำหลักธรรมมาประพจน์ปฏิบัติ พระชนะคติทางการเมืองการปกครองก็เป็นศาสตร์อีกมิติหนึ่งทางศาสนา ที่ได้มีการประยุกต์นำเอาหลักธรรมคำสอนทางศาสนามาประพจน์ปฏิบัติใช้ โดยเฉพาะจากหลักธรรมคำสอนทางศาสนาเต๋ากับพระพุทธศาสนาที่ได้มีการนำมาประยุกต์ใช้กันมาช้านานนับพันปี นั่นก็คือ การนำหลักศีลธรรม จริยธรรม ซึ่งทำให้มนุษย์มีคุณธรรม เข้ามาใช้แก้ไขปัญหาทางสังคมและการเมือง การปกครองในประเทศได้จนถึงปัจจุบัน

6. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเปรียบเทียบพระชนะการปกครองในคัมภีร์เต๋า เต๋อ จิงของศาสนาเต๋ากับคัมภีร์พระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาแล้ว ทำให้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการปกครอง และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการปกครอง

จากผลการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขเพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้นำเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนี้

1.1 ควรมีการฝึกอบรม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของผู้ปกครองให้กับผู้ที่ต้องการสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นผู้นำหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หากบุคคลไม่ผ่านการอบรมก็จะไม่สามารถสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นผู้นำหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ ทั้งนี้ คุณสมบัติข้อนี้ให้ใช้กับบุคคลที่สมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นผู้นำทางการเมืองการปกครองทุกประเภท

1.2 ควรจัดหลักสูตรพระพุทธศาสนาทางด้านการปกครองให้ผู้ปกครองหรือผู้นำที่ผ่านการเลือกตั้งแล้วเข้ารับการศึกษาฝึกอบรมโดยใช้เวลาประมาณ 3 เดือน ก่อนเข้ารับหน้าที่หรือตำแหน่ง โดยเนื้อหาของหลักสูตรให้เน้นหนักในทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรมของผู้ปกครอง และการฝึกสมาธิ ปฏิบัติสติปัฏฐาน โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลัก ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้นำมีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมแล้วนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะหลักธรรมาภิบาล

1.3 ก่อนการประชุมผู้นำหรือสภาผู้แทนราษฎร ควรให้ผู้นำหรือสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎรนั่งสมาธิเพื่อฝึกให้เป็นบุคคลที่มีจิตใจสงบ และอารมณ์เยือกเย็น ซึ่งจะส่งผลให้การประชุมผู้นำหรือสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ทั้งตนเองและโดยรวม

อนึ่ง พระชนะการปกครองในคัมภีร์เต๋า เต๋อ จิง กับคัมภีร์พระไตรปิฎก เป็นหลักการปกครองทางศาสนา เป็นหลักการปกครองที่เน้นคุณธรรมจริยธรรมความชอบธรรมของผู้ปกครองและเหล่าทวยราษฎร์ทั้งหลายที่สมบูรณ์แบบ และความมีสิทธิเสรีภาพความเสมอภาคของเหล่ามวลมนุษยชาติทั้งหลาย

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

จากการศึกษาเปรียบเทียบพระชนะการปกครองในคัมภีร์เต๋า เต๋อ จิง กับคัมภีร์พระไตรปิฎก เป็นเพียงมุมมองอีกมิติหนึ่งทางศาสนาเท่านั้น เพราะยังมีประเด็นมุมมองอื่นอีกมากมายหลายมิติที่น่าสนใจศึกษาทำการวิจัยเพื่อให้ได้ผลของการศึกษาวิจัยที่ชัดเจนทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบหลักคำสอนในคัมภีร์ของเล่าจื๊อกับพระพุทธเจ้า

2.2 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบหลักศีลธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิตของเล่าจื๊อกับ พระพุทธเจ้า

2.3 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบกฎธรรมชาติของเล่าจื๊อกับกฎไตรลักษณ์ของพระพุทธเจ้า

7. บรรณานุกรม

จิ่ง ชง หยู. (2533). **คัมภีร์เต๋าของเหลาจื๊อ**. แปลโดย ปกรณ์ ลิ้มปณฺสรณ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สร้างสรรค์บุ๊คส์.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นายชลธี ยิ่งตรง. (2533). **ความคิดทางการเมืองของพุทธทาสภิกขุ**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

8. คำขอบคุณ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งเป็นทั้งแรงผลักดัน ให้กำลังใจ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและแนะนำให้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี โอกาสนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยทุกท่าน และขอขอบคุณผู้ที่ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการงานวิจัยจนสำเร็จสมบูรณ์ไปได้ด้วยดีทุกประการ